

ARC^{ÉS}HÁTRAARC

GARACZI LÁSZLÓ

M A G V E T Ő

Garaczi László: Arc és hátraarc

Garaczi László
Arc és hátraarc
(egy lemur vallomásai)
(Részlet)

(Részlet)

MAGVETŐ

© Garaczi László, 2010
Magvető Könyvkiadó és Kereskedelmi KFT.
www.magveto.hu
ISBN: 978-963-14-2833-9
Készítette: eKönyv Magyarország Kft.

I.

Rájövök, mire készülnek, de nem tudok onnan elmenni. A kutyát fejfel előre a csizmába gyömöszölik, fojtott hangon nyüszít. Sabján kipattintja a bicskát. Fémes íz a számban, szürke foltokat látok, leülök a földre. Nem figyelnek, el vannak foglalva, pálinkával locsolják a sebet. Úgy tűnik, megfulladt, de aztán felnyög, mellső lábával a csűr mögé vonszolja magát. Túléli, mondja Sabján a kucsmásnak. Nem először csinál ilyet. Ért hozzá, agronómus lesz.

A szédülés a szememen át jött, a nézésből.

Szabó sem tudta, hogy ezért lógunk ki, kutyát herélni. A bekötőútnál érem utol. A gyufa lángjánál a himlőhelyek gödrei, dühösen tépi el a szájától a cigarettát. Szabó sose kér kimenőt, eltávozást, nem volt még otthon. Én sem, de ő nem is próbálkozik, nem jelentkezik kihallgatásra.

Tizenkilenc éves vagyok, aknavető, ütegkezelő honvéd elvtárs. Tüzérújonc. Kisbuktás. Jelenleg emgé, azaz mezőgazdasági munkán. Csont a becenevem, még nem voltam nővel. Rágom a körmöm, a lábam izeg-mozog, könnyen elpirulok. A tizennyolcadik születésnapomon arra gondoltam, ha húszévesen sem lesz csajom, akkor vége, annyi, aki húszévesen szűz, az is marad. Alkalmatlan, tehetetlen, önfertőző szörnyeteg, gerince elsovad, arcán ott a bűn, a gyengeség stigmája, leszokik a társaságról, nem megy ki az utcára, magányosan, nyomorultul végzi. Ez a tudat nem könnyítette meg a helyzetemet a laktanyában. Viszont jó terep volt szavak gyűjtésére, régi szenvedélyem folyamatosan kielégült. Memorizáltam, fecnikre írtam, tápos, gumi, dandár, rajcsűr, csak az első napok termése. A táposról először azt hittem, hadtápost jelent, a megvető hangsúlyból jöttem rá, hogy a tápos én vagyok. Tápos csirke, azaz nyamvadt, előfelvételis állomány. A középidős a gumi, pattog,

mint a gumi, bejön a körletbe, kitépi a falból a kályhacsövet, szétszórja a kormot, tiszta ganéj itt minden, tíz perc múlva körletszemle.

A rajcsúr a laktanya melletti park, mondjuk, kimenőn fölszedek egy lányt a rajcsúron. Hamar kiderül, hogy nem szedek fel semmilyen nőt a rajcsúron, mert nem kapok kimenőt. Nem részesülök kedvezményben. Szabóval ellentétben én próbálkozom, de kérelmem, úgymond, összeegyeztethetetlen a szolgálat érdekével. Rácز főtörzs meg sem várja, hogy jelentsek. Tűnés, vagy szétrúgom a pocsáját! Vagy csucsáját? Kihúzza a nevem a kérelemfüzetből, szakad a papír. Csucsca, ez is egy jó szó.

Rácز főtörzs szeme fehérje sárga, arca forradásos, a forradásokban nem nő szakáll, lehet, hogy a csontszövet is roncsolódott. Aknaszedő volt, felrobbant, állítólag egy repeszdarab vándorol az agyában. Húsz éve nem léptetik elő, mert elcsábított egy apácát.

Sok új szót kínált a katonai hierarchia is. Voltak a hallgató elvtársak (katonai főiskolások), a szivatásosok (továbbszolgáló hivatásos állomány), a polpityu (politikai tiszt), a parkettások (kemény váll-lapos főtisztek), és néha látogatóban egy-egy pizsamás (tábornok, nadrágján piros csíkkal). Főtörzs: fatörzs, alhadnagy: alhangya, és legalul vagyunk mi, kopaszok. Riadt szemű gyohabercik, elővett gecisták, cimmogó kopaszgyíkok. Akiknek a centije valahol Vlagyivosztk alatt csattog, az a papírból kivágott táposcenti.

Nem tudom, honnan jött ez a szógyűjtési mánia. Hároméves koromig nem szólaltam meg, hiába beszéltek, énekeltek, meséltek, kérdeztek, nem válaszoltam. Bólogattam, dűnnyögtem, grimaszoltam, testbeszéd, az orvos azt mondta, türelem, majd kialakul. A szoba közepén játszottam egy paprikajancsival és egy műanyag katonával, verekedtek, dzs!, dzs!, anya beszólt, hogy kérek-e vajás kenyeret. Nem válaszoltam. Kiment a szobából. Körbenéztem, sehol senki, kezemben két bábu. Azt mondtam, bohóc, és

fölnevettem. Anya úgy hallotta, *bohót*. Később, ha kérdezték, mi leszek, ha nagy leszek, azt válaszoltam, bohóc vagy katona.

Megtanultam, hogy szavakban beszélek, és a szavakat le lehet írni postásíróval újságpapírra. Erzsi néni tanítja, később mártogatós vagy szivattyús tollal írunk vonalas füzetbe. Golyóstollal nem szabad, elrontja az írást. Úgy jegyzem meg a szavakat, hogy a régiak között megjelenik egy új, még nem tudom, mit jelent, de érzem a hangsúlyból, a környezetéből, a mellette lévő szavakból, hogy milyen. Megjegyzem, várom, hogy ismétlődjön, kiderüljön, mik a számdékai. Ízlelgetem a szavakat. A *lecke* olyan, mint amikor eltörsz egy gyufát, a *burgonya* bután erőszakos. Szeretem a citromfagyit a Szalay cukrászdában, és szeretem apát és anyát, de ez a két *szeretem* nem ugyanaz. A szavak több mint jelentenek. Nem férsz a bőrdbe? Majd beleszoritalak, ha szűk, sziszegi a tornatanár. A szavak pontosak és illedelmesek, máskor kétértelműek, rendetlenek, maszatosak és halandók. *Áristom*, *békekölcsön*, ezek ma már nincsenek.

Könyveket olvastam, ami olyan volt, mintha eddig nem lettem volna biztonságban, végre nyugodtan lehettem egyedül. Egy ideig azt hittem, a könyvek magukban vannak, magukat hozzák létre. Elolvastam a *Nemo kapitányt*, és zavart, hogy a végén Nemo kapitány csak úgy eltűnik. Aztán elolvastam *A rejtelmes sziget*et, ahol Nemo kapitány újra felbukkan, így jöttem rá, hogy a két könyvet egy ember írta, és ez az író. Mindig elolvastam előre egy véletlenszerű mondatot a könyvek közepéről, vártam a meglepetést, mikor odaérek. Mást jelentett, mint először, önmagában. Keztem kijegyzetelni a különleges, erős szavakat, amik jótálltak magukért, ilyeneket, mint lesipuskás, céció, suttyomban, pernye, száműzött, fizimiska, frászkarikát. Fura szavak saját világgal, vadásztam ezekre a magányos, büszke példányokra. Befogtam őket, akár egy-egy ritka állatfajt, a fehér színű, MNOSZ 5617-es, szabványméretű dossziém-ban gyűjtöttem őket.

A szüleim úgy látták, túlzottan magamba fordulok, vetek egy papagájt, Robikát. Elképzelttem, hogy barátok leszünk, délután odaültem a ketrecéhez, és azt ismételtetem, hogy Robika vagyok. Százszor, ezerszer, milliószer. Robika figyelmesen nézett, néha csiccsentett, de nem szólalt meg, nem mondta, hogy Robika vagyok. Hónapokig tanítgattam, ezt a mondatot, hogy Robika vagyok, többször ejtettem ki a számon, mint bármi más életemben. Érezte, hogy valamit várok tőle. Kihányta az ételt. Nyitva hagytam az ajtaját, hátha a szabadságtól megokosodik. Mire délután megjöttem az iskolából, eltűnt, a szekrény mögé préselte magát. Egészen össze volt lapulva, nem adott ki hangot, nem kért segítséget, pedig hallania kellett, hogy szólítgatom. Partvisnyével piszkáltam ki. Másnap is nyitva hagytam az ajtaját. Úgy választotta meg a helyét az ülőrúdon, hogy a lehető legtávolabb legyen az ajtótól. Ha kivettem, visszamenekült. Az ételt továbbra is kihányta. Nem beszélt. Az eladó azt mondta, amikor vettük, hogy Robika száz évig él. Nem voltam benne biztos, hogy ez jó lesz neki.

Anyáék úgy döntöttek, hogy elajándékozzuk Robikát egy ismerősnek. Többé nem kísérleteztünk állatokkal. Próbáltam többet lejárni a térre, a foci jól ment, de a nagyok indiánnak csúfoltak a vágott szemem miatt. Mongolredő. Védte a mongolokat a sivatagi portól. Egyszer a lépcsőházban ültem, kezemben egy kavics, barna homokkő kis lukakkal. Jött egy nagylány fentről, odahajolt, egyenként hámozta le az ujjaimat, mit szorongatsz? Egy kavicsot csókolgatsz? Leszaladt a lépcsőn, a kanyarból még visszaneézett nevetve.

Vannak, akik magabiztosan élik át a fesztelenség élményét, azt az egyszerű érzést, hogy közük van ahhoz, amit csinálnak, ami történik velük. Nekem ez nem ment. A tanárok szerint állandóan grimaszoltam. Pattanások jelentek meg az arcomon, de a bajszom nem nőtt. Nem tudtam, kihez forduljak segítségért. Feküdtem az ágyon, nem olvastam, nem tévéztem, csak töprengtem órák hosszát. Az indiánoknak gyér a szakálluk, szórtelen a testük. Ami kevés

szőr kinő, kagylóhéjjal levakarják. Szerettem az indiánokat, nemcsak a nyállal lövöldöző indiánt, hanem amelyik nesz-telenül surran az erdőben. Sokáig rágódtam a dolgon, mi lenne, ha odaállnék anya elé, és megkockáztatnám, hogy indiánok vagyunk. Megdermed, mozdulatlanul ül a hokedlin, szürke szeme a semmibe néz, olyan a tartása, mint a wigwam előtt ülő törzsfőnöké. Anya tanárnő akart lenni, főiskolára készült, de közbejöttem én. Mikor terhes lett, még a cigarettáról is leszokott, én meg azzal hálálom meg, hogy pofákat vágok óra közben.

Mire visszaértünk Szabóval, a többiek bementek, magukkal vitték a kutyát, nehogy megfagyjon. A ház ablakig ködben állt, mintha zsinóron lógna.

Egy hónapja vezényeltek ki munkára, cukorrépát szedtünk reggel hattól este hatig a Jóreménység Mgtsz-ben. Próbáltuk a répát megsütni, kőkemény volt, ehetetlen. Kenyeret pirítottunk, mackósajtot kentünk rá. Szombat este belógtunk a faluba, mustot árultak, erjedt szagú, buborékos, savanyú, de must. Zárórakor összekapaszkodva szédelegtünk ki a Gyenes kocsmá ajtaján, felsorakoztunk, egyszerre csurgattunk a sötétben.

A kutya éjszakánként elkóborolt, az öreg megkérte Sabját, az egyik rajpékát, akit állatorvosira vettek fel, hogy ivartalanítsa. Nyilván nem így mondta. Herélje ki, szegje magvát. Álltunk a répa földön, vártuk a lajtos kocsit, reggel óta felénk sem néztek. Akkor jött oda Sabjánhoz ez az ember. Pálinkát ajánlott cserébe, a faluban vegyük meg, kifizeti. Sabján hümmög, kéreti magát, szétnéz, arcán felgyűrődik a hús. A haja ék alakban a homlokába nő, ha leveszi az ingét, látszik, hogy szőrzetétől kidudorodik a triko a mellkasán. Ő és Tóth a legerősebbek a században.

A petróleumlámpa üvegszája szívja a füstöt, hat kiskatona, egy öregember, Tinka, a lánya (vagy az unokája?) és egy vinnyogó kutya. A lány kanccsal és csipás. Odaállok a

kályhához, a hideget átmenet nélkül felváltja a forróság. Ujjammal morzsolom bepárasodott szemüvegemet. Sabján pálinkát kínál a lánynak.

Nem élek veled, bajt csinál.

A csikket ne dobd el, kapitalista, kiáltja Mikos, felkapja, kéjesen szívja, Balogh úgy csinál, mintha villanykörtét csavarozna be a halántékába, mutatja, hogy Mikos hülye. Sabján behajol a lángba, a szemét forgatja: Ugass, kiskutyá, ugass, ugass! Mikos vonyítani kezd.

Sabján azóta zrikálja Mikost, mióta az cuppogással állította le egyik éjjel a horkolását, és másnap el is játszotta a többieknek, ahogy Sabján először csak szuszog, aztán egyre hangosabban hortyog. Mikos színművészeti előfelvételis, bőre sápadt, áttetszenek rajta az erek, a szája nevetésre áll, nem tehet róla. Bizonyos távolságból csúnya nőnek néz ki, kedved támad megugrasztani, hatalmaskodni veled, vagy megvédeni. Beküldött neki egy krémet az anyja, Rácz főtörzs megtalálta a szekrényben. Méhpempős ránctalanító krém? Honvéd elvtárs, ráncosnak érzi magát? Sabján furdéskor azzal ugratja, hogy leharapta a farkát egy kutya, azért olyan kicsi, csak a töve maradt meg. Mikos farka nem lóg lomhán, mint a többieké, hanem kicsire összehúzódva, peckesen rezeg a hasa alatt. Sabján így is hívja, Füttyike. Fityma honvéd. Egyik este Mikos elállta Sabján útját az ágyak közti folyosóban, és azt mondta, légy szíves, ne hívj Füttyikének. Sabján meglepődik: Megbántottalak?

Nem bántottál meg.

Igazán nem akartalak megsérteni.

Nem sértettél meg, csak ne szólíts így.

Nem tetszik neked a Füttyike?

Sabján közben nem is Mikosra, hanem a többiekre figyel. Balogh harsányan röhög, Halina mosolyogva mutatja lojalitását, Rab kényszeredetten és alamuszin somolyog, Tóth közönyösen flegma, Bernát és Szabó kivonulnak a körletből. Mikos leül, fújtat a stokiján. Halina, selypítve: Hajagszik a katona, mejt megázott a lova! Halinának állandóan van valami a szájában, csikk, gyufaszál, rágógumi, meggy-

mag. A légy darabját öt forintért eszi, menetgyakorlaton húszért leharapta egy veréb fejét. Biológia-testnevelés szakra vették föl.

Az öregember száraz, megnyúlt arca, mint a kukorica-csuma. Sabján a késsel, amivel a kutyát herélte, vág egy darab szalonnát. Bazmeg, dobj meg egy cigivel, bazmeg. Nesze, bazmeg. Kösz, bazmeg. A szalonnának avas szurokszaga van. A fény vízszintesen két részre vágja a konyhát, Tóth szájharmonikázik, Mikos éneklí a bluesséma refrénjét: *Kompon dolgozom, kompon dolgozom...* Sabján odaszól: Hogy rágnám szét a pici makkod.

Az öreg heherészik, mintha fémét kaparnának.

Tinka feláll, bemegy a tisztaszobába. Nem lehet megállapítani, hány éves, lehet kamaszlány, lehet felnőtt nő. Pina melegen, pálinka hidegen, mondja Sabján a gyomra mélyéből. Hunyorgok, marja a szemem a füst. Vakon ülünk a nyirkos ködben, dörömböl bennem az alkohol. Nem tudom, mennyi idő telik el. Egyszer mintha bent lennék Tinkával a szobában, aztán fekszem az úton a csillagtalan ég alatt, tudom, hogy föl kellene állnom, Szabó rángatja a mikádómat. Nem emlékszem, hogy érünk vissza a körletbe. Ruhástul alszom. Másnap nem szólunk egymáshoz. Valami megváltozik, Szabón látom, hogyan zajlik ez a változás.

Kamilla trikóján van egy atomsorompójel. Én feltűröm, ő lehúzza. Nem hagyja magát. Felhúzó, a hasam a hasához ér, másmilyen a köldökünk, az enyém lukas, az övé kidudorodik. Két lábát rám kulcsolja, keze a hátamon, minden jól megy, de a trikót nem tudom lehámozni róla. Hirtelen lerántja, ott van megint az atomsorompó. Nem értem. Kezeim között ez az őrzítően friss és illatos lánytest, anyaszült meztelen a ruha alatt, de a saját ruhámat is odaszámítva két réteg van köztünk, két áttörhetetlen páncél. Tetszik neki a játék, nevet, én is nevetek. Kigombolom, visszagombolja, feltűröm, letűri. A trikó alatt szabad simogatni, de a nyílt meztelenség tilos, szigorú szabályok szerint bonyolítjuk napi szertartásunkat. Hozzásimulok a farmeron keresztül, de

a lába közt nem szabad simogatni, ott ő sem ér hozzám, az a rész tabu. Hiába ügyeskedek, hiába helyezkedem úgy, hogy a keze odakerüljön. Az önvetkőzés súlyos vétség, ha a cipzáramat húzogatom, nem!, kiáltja vérfagyasztó hangon, és ellök.

Régóta figyelem, lesem a nőket, az utcán, a buszon, az anyukákat a játszótéren, iskolában a tanárnőket, az osztálytársaimat, mit rejtegetnek, mi a titkuk, miféle gyönyörök gerjesztésére képesek. Nem hagy nyugton, hogy a szoknya, a nadrág, a bugyi alatt mindegyiknek ott van az, kivétel nélkül. A pedellus feleségének, az üvegviszaváltó pult mögött tornyosuló asszonynak, a házmesterünk kislányának, sőt Verának, a szőke és csintalan vidéki unokahúgomnak is. Állandóan arra kell gondolnom, hogy mellük és puncijuk van, képtelen vagyok e dolog fölött napirendre térni.

Harmadik gimnáziumban jártam az egyik osztálytársnőmmel, Dórával. Kézen fogva sétáltunk, csókolóztunk, a csókolózások szünetében az élet értelméről vitatkoztunk bölcséleti alapon. Ragaszkodtam hozzá, hogy az élet értelmetlen, cáfolhatatlan érveket tudtam e tétel mellett felsorakoztatni. Dóra hamarosan szakított velem. Búcsúzóul kaptam tőle egy könyvet, Marcus Aurelius följegyzéseit, ha már olyan nagy filozófus vagyok. Megbántam volna, hogy ragaszkodtam az élet értelmetlenségéhez? Nem, a szenvedés engem igazolt. Hónapokig gyászoltam. Néhány osztálytársam hasonló gondok miatt sorvadozott. Az élet értelmetlen, a lányok másokkal járnak.

Nagyszünetben szemezttem az egyikkel, a másikkal egy buliban csókolóztam. A házmesterünk lánya, Cucika évek óta üldözött nyílt, kínos és egyoldalú szerelmével, mindez némileg ellensúlyozta az önmarcangolást.

Kamilla szürke, jelentéktelen kisegér volt, de negyedikre kivirult. Az ünnepségen az énekkar első sorában énekel, hosszú haj, csukott szem, a bőre tiszta, arca szép szabályos. Egyik délután az ablakban ülök, nézem, hogy egyedül megy át az iskolaudvaron egy köteg füzettel. Az arca átszellemült,

mintha most is énekelne magában. Megbotlik, leesnek a füzetek a földre. Mintha álmodna, úgy néz rájuk. Ahogy lehajol, körbepillant, hogy észrevette-e valaki. Guggolva összeszedi a papírokat.

Szombat este, az iskola KISZ-klubjában Kamilla a barátnőjével táncol. Frici magyarázta el, hogy a táncolásnak az a lényege, hogy amikor átkarolod a lányt, finoman nyomod magad felé a hátát, gyengén, mintha véletlen lenne. Ha elhúzódik, kezdj beszélni, bármiről, beszélj, és ne eressz a szorításból. Amikor lehet, forgasd meg jól, minél többször, de mindig csak balra, kizárólag balra, mert a jobbra fordulástól a lányok nem szédülnek el, a balra forgástól elszédülnek. Százszor képesek jobbra fordulni, de ha balra forgatod, azonnal elszédül, és magától hozzád bújik, menedéket keres, és akkor leviheted a kezed a derekára, hozzásimulhatsz az arcához. Frici a bátyjától kapja a csajozós tanácsokat. Honnan lehet tudni, hogy egy csajnak jó a melle? Onnan, hogy hányszor rugózik. Ha egy nőnek jó a melle, egy lépéshez kétszer rugózik, se többet, se kevesebbet. Ha többet rugózik, kicsi, ha kevesebbet, lóg. A melltartó becsapós, azt is számításba kell venni. Megy a nő, lép egyet, és kijön, hogy jó a melle, vagy nem jó, és közben semmi nem stimmel a melltartó miatt.

Zsó a legjobb csaj az osztályban, nem jár senkivel. Gyönyörű lány, kitűnő tanuló, és pontosan kettőt rugózik a melle. Az ilyen lányok közelében elfelejtem, hogy kell beszélni, nyelni, gondolkodni, levegőt venni. Megsüketülök, nem tudom a szavakat sorba rakni, hebegek vagy hallgatok. Utólag, otthon rekonstruálok, mi történt, miről is beszélgetünk tulajdonképpen.

A diszkós kiválasztja a következő lemezt, az ujján pörgeti. Lassú szám, *Álomarcú lány*, a csajok a fal mellett állnak, körmükkel kapargatják a pozdorját a szendvicses asztal szélén. Mi a másik oldalon, a lőlapoknál, mert a KISZ-klub hétköznap MHSZ-lőtér, tele van a fal lukakkal. Kamilla a barátnőjével táncol, hirtelen azon kapom magam, hogy odamegyek. Merész lassúra kérni fel, provokáció. Össze-

súgnak, a barátnő rám sem pillant, megvetően távozik. Ő sem rossz, csak nagy a fenéke. Kamilla felém fordul, fölemeli a kezét. Lassúzni könnyebb, egyet erre, egyet arra, a zene nem fontos, egész jól megy. Akkor nézem meg oldalról az arcát, amikor biztos nem látja.

Gyors szám jön, szétválnak, figurázni kell. Próbálom balra forgatni, nem hagyja, átveszi az irányítást. Nagyon jól táncol. A szám végén megnézi az óráját, fél tíz, megy haza. Kérdem, nincs-e kedve holnap találkozni. A szeme megemelik csillogással, a barátnője felé néz, mintha tőle várna tanácsot.

Másnap délután a körúton sétálunk, süt a nap, lágy, tavaszi szél fúj. Kamilla hegedűt tanul, a Zeneakadémiára felvételizik. A szeme két zöld kő, és mintha állandóan szólna a fejében a zene, azt hallgatná, azt dúdolná, onnan figyelne kifelé. Megszámolom, lépésenként hármat rezeg a melle, nem egy tejszárdá, Frici bátyja lefitymálná. Az egzisztencializmus irányzatai a kortárs francia prózában, ezen már túl vagyunk. Műveltséggel csajozok. Érdeklődve, figyelmesen hallgat, én meg vigyázok, nehogy szóba hozzam az élet értelmetlenségét.

Süteményt vesz az Imbiszben, erőlteti, hogy egyek én is, legalább egy falatot. Haját megrázza, körbelendíti, a haja is vele nevet. Fölemeli a kezét, és hozzám ér, hogy lesöpörjön egy morzsát, lélegezni sem merek, hogy meg ne mocsanjon az ajkam, mert rájönne, mennyire szeretném megcsókolni azt a kezét. Lesöpri a morzsát, kész, mondja, most már nem vagy maszatos. Este újra és újra elképzelem, hogy megérint, úgy alszom el, hogy a párna a keze és az arca.

Eltelik néhány nap, már kézen fogva sétálunk. Frici bátyja szerint ugyanazzal a lábbal kell lépni, ha a másikkal lépsz, taszigálni, lökdödni kezditek egymást a csípőtökkel, és kész a zúrzavar. Kamilla jobb lábbal lép, én is jobbal. Stabílan, közös ritmusra haladunk.

Fölmegyünk hozzájuk, a szülei nincsenek otthon, a Pílangó utcánál lakik, panelban. A vázában friss virág, lemezek, lemezjátszó, kottatartó, hegedűtok, a könyvek

szabályos glédában a polcon, az első sor mögött egy másik, pöttyös és csíkos borítók. Az ágy bevetve, a kis asztalon laboratóriumi rend. Beszélgetünk, próbálom megcsókolni, nem hagyja. Nyugodtan, szemét lehunyva ül az ágy végében. Mire gondolhat? Megkérdem, mit dúdol, mosolyog. Föltesz egy lemezt, megint magamhoz húzom. Most nem tiltakozik. Érzem a szíve dobogását. Nem tudom, hogy levegyem-e a szemüvegemet, Dórával mindig összeakadt. Felülről a mellébe sandítok, kék erek kanyarognak a fehér bőrön. Gyengéden a nyakam köré fonja a karját, a lehelete arcomba fúj az orrlukából. Zavartan fölnevet, figyel. Megőrjít az illata. Lefektetem az ágyra, ellenkezik, néz rám, hogy mit akarok. Az órájára pillant, jaj, menned kell, mindjárt itt vannak. Fölveszem a cipóm, állok az ajtóban. Már mész?, kérdi. Odajön, a nyakamba esik, csókra nyújtja a száját.

Hallom, ahogy az ajtót bezárja mögöttem.

Iskola után mindig fölme gyünk hozzánk vagy hozzájuk. Az ágyamnak nyikorognak a rugói, alul könyvekkel van kibéleelve. Jobban kívánom Kamillát, mikor nem vagyunk együtt. Találkozunk, és valahogy nem hasonlít a tegnapról őrzött vágyképre, túl reális, túl anyagszerű.

Bújócskázik, egy ideig hagyja magát, sőt, úgy tűnik, akarja, segít, de aztán a teste megfeszül, kővé válik, izmai megkeményednek, és lehengerít magáról.

Nem.

Miért nem? Mi nem?

Nem válaszol.

Másnap kezdjük előlről, csók, vetkőztetés, hengerítés, nevetés, nem. Vagy rám fekszik, így nem tudom vetkőztetni, lélegezni is nehéz. Most én hengerítem le, kigombolom a nadrágját, visszagombolja. Hogy csinálta, miközben két kézzel szorított magához? Becsúsztatom a tenyerem, elértem a szőrét, de annyira szűk a farmer, elszorulnak az erek a csuklómon.

Ballagás, érettségi, felvételi, csupán halvány háttérkulisszák a hengergetős délutánokhoz. Ha leérettségizem, sorkötelelessé válok. Apa télen egy este megkérdezte

a konyhában, komolyan, mint férfi a férfitől, hogy mi akarok lenni, hová akarok felvételizni. Sehová. Sehová? Csak érdekel valami. Nézett rám a nagy, barna szemével. Semmi? Nem válaszolok. Visszakérdezhetnék, hogy ő mi akar lenni. Vagy mi akart lenni, és mi lett? LIGNIMPEX, beszerzési osztály. Egyáltalán mit szereznek be, mi ez az egész LIGNIMPEX-őrület? Anya is ott dolgozik, ő a személyzeti osztályon. Fogalmam sincs, mi az a LIGNIMPEX, hogy mit csinálnak ott, gyanítom, semmi érdekeset.

Hippi, futballsztár, remete, ezt mégse mondhatom.

Mi akarsz lenni, édes fiam? Hippi.

Igen, a hippizmus érdekel a legjobban, meg a szógyűjtés. Az tetszik a hippikben, hogy lázadnak a fennállóval szemben, és tágitják a tudatukat. Minél tágabb a tudat, annál könnyebb lázadni, csajozni, szavakat gyűjteni. Néha szipuztunk Fricivel, vagy „fújtunk”, ez egy légzésgyakorlat, amitől elájul az ember néhány másodpercre, de az amerikai tudattágítási módszerek érdekesebbnek tűntek. Marihuána, LSD, varázsgomba. Az amerikai hippik kommunában élnek, mondjuk, ehhez nem ragaszkodnék. Elég nekem egy barátnő és néhány haver. Mint a *Szelíd motorosok*ban. Nem szeretem a tömeget, hippi akarok lenni, de hippik nélkül, vagy kevés hippivel, ha lehet, a szobámat megtartanám a kistévémrel együtt.

Nem beszéltem apának a hippikről, nem akartam elkese-
ríteni. Beadtam a papírjaimat a főiskolára, és egy angyalföldi gyárba karosszerialakatos-tanoncnak. Jó. Tanár leszek vagy autószerelő, csak hagyjatok békén.

A ballagási buli után, hajnalban a Casanovából elme-
gyünk Fricivel és Tomkával a Nulla kilométerkőhöz. Idén adta át Kádár János. Magyarország közepe. Itt isszuk meg az utolsó sört, és egyben az elsőt, itt válunk el, innen indulunk a nagybetűs életbe. Ám mindez alig érdekes, mert közben kizárólag Kamillára és a hengergetős délutánokra összpontosítok. Az eredetileg elegánsnak tűnő terv, járni

egy lánnyal, idegesítő problémahalmazzá válik. Egyáltalán járunk, vagy csak barátkozunk? Még nem hozom szóba az élet értelmetlenségét, de már nagyon mocorog.

Kitört a vakáció, délelőtt is tudunk találkozni. A nyikorgó ágyon és a szőnyegen birkózunk. A hengergetések szünetében a különleges szavakról mesélek neki. Egyszer sokáig csokolózunk a zuhogó esőben, ilyesmi magamtól eszembe nem jutna. Aztán teázás, zenehallgatás csukott szemmel, ez is az ő ötlete.

A lányok azon a nyáron *forróadrág*ban járnak, az ilyen forróadrágos lányok közelében úgy érzem, hogy a tehetetlenség ott virít az arcomon, a szavaimban, az Alföldi papucsom kopottságában, a szemüvegszáram hajlásszögében. Egész lényemből ez a szerencsétlenség sugárzik. Miért nem lehet a szüzességet eldobni, mint egy gyufásdobozt? Ott hagyni egy utcasarkon, betenni egy csomagmegőrzőbe?

Házibulik konyhasarkaiban dulakodunk Kamillával, füstszagú pamlagokon, szőnyegeken, köztéri padokon. Milliméterenként haladunk a megismerésben, és soha nem jutunk el a tudásig. Egyik vasárnap délután fölmentem hozzájuk látogatóba. Zsuzsi néni, az anyja teasüteménnyel kínált. Amikor kiment, nem tudom, miért, bedobtam egyet a szekrény alá. Aztán még egyet, még egyet. Zsuzsi néni kérdezte, ennyire ízlik? Ennyire. Másnap a takarítónő megtalálta őket.

Júliusban kiderült, hogy fölvettek tanárképzőre, meg karosszerialakatosnak is. Döntenem kellett. Ha a főiskolát választom, szeptemberben bevonulok, alkotmányos kötelezettség. Eszembe sincs halasztást kérni. Túl vagyok az összeíráson és a sorozáson, alkalmas vagyok, ez tetszik. Bezupálni. Angyalbőr, hősi csaták romantikája, rohamozunk, előttem a zászlóvivőt találat éri, kikapom a zászlót a kezéből, nem adja, huzakodunk, elporzik mellettünk a roham, és én egy hullával birkózom. Karosszerialakatos még később is lehetek.

Néhány hét van szeptemberig, nem érdemes tervezni, nincs tétje a napoknak, lebegnek ebben a fölösleges, átmeneti időben. Súlytalanság, szabadesés. Véget ér a július, a tizenkilencedik születésnapomra kapok Kamillától egy fából készült kis figurát, meg egy üveg bort. Megjön a behívóm, kártyalap, K 400-as parancs, egynapi hideg élelem, a haját vágassa le nyugcentisre.

Elstoppolunk Kamillával a városba, ahol a nagyszüleim élnek, épp csak beugrunk hozzájuk. Megöregedtek, lassan csoszognak. Nagypapa megpuszil, szúr a bajsza. Hitetlenkedve nézik csontig szűkített farmeromat. A szekrény tetején birsalmák. A régi bútorok szaga, a falon ijesztő képek, Jézus a kereszten, Mária a gyerekekkel, az ő arcán is földöntúli szenvedés, Szent Sebestyén, teledözve nyilakkal. Mikor náluk nyaraltam, nem szerettem az idegen ágyban aludni.

Kamillának nincs jó kedve, nem vették fel a Zeneakadémiára, az apjáék azzal fenyegetik, hogy ősztől dolgoznia kell. Stoppolunk a sínek mellett, a forróságtól remeg a levegő. Szurokcseppeket izzadó talpfák, mocsárbűz. Közel a folyó, jó lenne fürödni. Már egy órája állunk a tűző napon, Kamilla dúdol, egy üvegből langyos szürkebarátot iszogatunk, mikor a lebukó Nap mögül előkanyarodik egy kék színű Csajka, mögötte Volgák, Moszkvicsok, tetejükön koszorúk, hűtőrácsukon döglött bogarak. Megállnak, a Csajkából kiszáll egy férfi, jobb karja többől hiányzik, aztán kibújik egy mankó, egy féllábú ember nyomakodik utána. A túloldalról nézzük őket, tornacipőben, hátizsákkal stoppoló csövesek. Ősz hajú férfi lép a töltésre, mellén kitüntetések, zsebéből összehajtogatott papírt vesz elő, olvasni kezd. Orosz nevek. A körötte állók kihúzzák magukat. A koszorúkat csak úgy leteszik a fűbe. A félkarú leguggol, morzsolgatja a földet az uja közt. Elnyeli őket a bozót, csak éles torokhangok hallatszanak.

Éjszaka érünk a kollégiumba, a paplan hideg, nyirkos, és olyan magas az ágy, mintha fel lennénk ravatalozva. Kamilla csókja kávéízű, lekapcsolja az ujjaimat, elhúzódik, fekszem mellette nyitott szemmel. Zsebrádióon klasszikus zenét hallgatunk.

Ugyanott tartok, mint fél éve, egy éve, három éve, ezer éve. Már nem tudom, hogy szerelmes vagyok-e, szégyellem magam, nem tudom, hogy amit érzek, szenvedély vagy étvágy.

Reggel véletlen rányitok a fürdőszobában, a hónalját nézi, valamit vizsgál rajta. Ahogy észrevesz, csúcsos kis mellett a törülköző bolyhai közé rejti.

Vonattal megyünk haza, kihajlok az ablakon, rám szól, hogy vigyázzak, mert bogár csapódik a szemembe. Ne hajolj ki, bogár csapódik a szemedbe. Furcsa, mesterkéltn hangja, mintha ezt valamikor mondták volna neki, és most kipróbálná, hogy hangzik a saját szájából.

Marcus Aurelius *Elmékedései*, 13. oldal, újra és újra elolvasom: „Az isteneknek köszönöm, hogy ifjúi ártatlanságom érintetlen maradt, hogy nem lettem túl korán férfivá, sőt a szokásos időnél tovább kihúztam.” Egy másik bekezdésben hálát ad az égnek, hogy „egy ujjal sem nyúltam sem Benedictához, sem Theodotoshoz, és hogy későbbi szerelmi fellángolásaimból is kigyógyultam”. A császár szerint az önmegtartóztatás erény. A szerelmi élvezet „belső dörzsölés, bizonyos inger kíséretében fellépő nyálkakiválasztás”.

Belső dörzsölés.

Viszont találok benne egy csomó érdekes szót, kiírom, beteszem őket a mappába.

Augusztus végén a Bimbó sörözőben találkozom utoljára Kamillával. Napok óta tervezem, hogy szakítok, a szomorúságtól nem tudok aludni, másnap rohanok, hogy találkozzam vele. Most már nem lehet tovább halogatni. Egy év túl hosszú idő, ne érezze magát megkötve. Nincs értelme, hogy várjon rám, jobb, ha most pontot teszünk az ügy végére. Megelőzőm őt a nyilvánvaló kimondásában.

Hát, persze, mondja, igen, igazam van.

A pincér újabb korsókat tesz elénk, a hab túlcsondul a karimán. Nem kezdjük lefetyelni, mint máskor, hagyjuk, hogy szétfolyjon. Fialatok ülnek körülöttünk a zöld asztaloknál, trikóban, kockás ingben, egy fiú csücsörítve füstkarikát fúj. Darazsak hemzsegnek a szemetesládán. Kamilla néz maga elé, megrázza a fejét, mintha idegesítené, hogy leng a haja, a füle mögé túri. Tüzet kér a szomszéd asztaltól. Most nem dudorászik. Leszívja a füstöt. Én is rágyújtok a cigijéről. Ujjával köröket rajzol a nedves asztalra.

Hazakisérem, van nála egy fénykép, búcsúzóul odaadja. A balatoni kertjükben ül fehér fürdőruhában.

Majd megírom, mondom, hová visznek.

A házuk előtt átöleljük egymást, az ölelés egyre hosszabbra nyúlik. A haja a nyakához tapad a nyálamtól. Nem néz hátra, úgy megy fel a lépcsőn, hogy ne lássam az arcát. Hazafelé lejátszom magamban, mi történt, a szakítást, a sírós búcsút, hogy mit kellett, mit lehetett volna másképp. Otthon kipakolok a zsebemből, nézem a tárgyakat, amikre nincs többé szükségem: kulcs, bérlet, pénztárca. Kimegyek a fürdőszobába, levágom a hajam. Apa solingeni pengéjével fejezem be, tarkopaszra borotválkozom.

Emeletes ágyak, negyvenes égő a plafonon, félhomály, mintha pincében lennénk, pedig fönt vagyunk a másodikon. Kinézek egy ágyat az ablak mellett, leülök, nyikorog a rugó. Bejön egy srác, nem mond semmit, csak néz mosolyogva. Olyan a haja, mint a pöndörödött répahéj. Bemutatkozunk, Mikos Laci, mondja, és kérdi, hogy ezt az ágyat akarom-e elfoglalni. Mondom, nekem mindegy, lehet az övé is. A fejét csóválja, hogy nem, most már késő, legyen csak az enyém, valamit rajta kellett volna hagynia jelzésnek. Ne izélj már, állok föl, de a tartásával mutatja, hogy ne is győzködjem, az ágy az enyém, kár is erről beszélni. Letelepszik

egy másikra, az ajtó mellett. Jobban jár azzal, Tóth Gáspár lesz a szomszédja, aki segít neki asztallap simaságú ágyat vetni.

Egész nap egy fapados vagonban zötykölődtünk, a MÁV különvonattal szállítja a bevonulókat a kiképzési helyre. A töltés mellett bokrok, fák, sárga foltok jelzik, hogy jön az ősz, az első, amikor nem leszek otthon. Fázik a fejem, mintha meztelen lennék. Az egyik gyerek a gyülekezőn létszámfölötti lett, hazaküldték, méltatlankodott, hogy ilyen kopasz fejjel hogy menjen vissza a civil életbe. Volt egy hosszú hajú srác is, megkérdezte tőle a tiszt, miért nem vágatta le a haját. Van maguknál fodrász, majd levágja. Hogy hívják, kérdezte a tiszt. Szabó Tamás. Még találkozunk. A srác felhúzta a vállát, mit érdeklí őt.

A laktanyához vezető úton kis park, középen szobrok, a *Négy évszak*. A híradókban felvirágozott kerítés, nyájas tisztok, előzékeny öregkatonák fogadják az újoncokat, majd néhány hét múlva az eskü ünnepélyes képei, nagy bajszú, falusi bácsik, fejkendő nénik figyelik egyenruhás szerettük nyilvános díszelgését. Itt nincs virágfüzér, zenekar, csak bemegyünk a kapun.

Kettéválasztják a csapatot, az ebédlőben kell várni, jönnek a többiek, akiket megnyírtak, röhögcsélnek, fejük búbját simogatják, fehér bőrük villog a sörte alatt. Névsorolvasás, akit szólítanak, álljon fel, és kiáltsa az anyja nevét. Egresics Béla! Deák Róza!, kiáltja mellettem egy fiú, a zsebéből furulya lóg ki. A ruháink zsákba kerülnek, sátorlapra dobják az újat: hatvanötös mintájú katonai gyakorló, zsávolyzubbony, molinó, mikádó, alsók és zoknik. Szokatlan a ruha érintése, mindenki furcsán mozog, mintha félne, hogy hozzáér a bőréhez. Mereven, kidülledt szemmel nézünk egymás arcába.

Bejön a körletbe egy srác. Sós őrzővezető vagyok. Maguknak Sós őrzővezető elvtárs. Az az ágyam ott, a sarokban. Mostantól bármit csinálnak, előtte engedélyt kell kérniük. Értették? Oké, haver, mondja Egresics cigivel a szájában, ne

erőlködj, vettük az adást. Sós elvörösödik. Vegye ki a cigit a szájából. De nagyon gyorsan. Ne kelljen még egyszer mondani.

Kezdek néhány arcot beazonosítani, Szabó Tamás, aki hosszú hajjal vonult be, Mikos Laci a lányos arcával, Sabján, Tóth, aztán a kék szemű Bernát, és Mótrik Pista, akibe majd néhány napig beleszeretek. Barna bőr, telt ajkak, egészséges arc, megnyugtatóan ősi minta. Beleszeretek, az túlzás, figyelni kezdem, kiélesednek rá az érzéseim, tudom, hol áll mögöttem a sorban. Eltelik egy-két hét, és már nem figyelem többé. Annyira nem érdekel, hogy végül még egy kicsit össze is haverkodunk. Novemberre szögletes lesz a mozgása, szeme vizesen úszkál az arcában, valami rázza belül, eltűnik a naiv ragyogás, megsárgul, bezáródik. Januárra aztán újra elrendeződnek a vonásai, ez az új Mótrik véglegesnek tűnik. Elkészült, befejeződött, egyensúlyba került, jópofa gyerek, egyszerű, humortalan, egyenes, megbízható. Szeretni fogom a nyugalmát, hogy pont az, aminek látszik.

Kötelező levélírás, hová kerültem, postacím, jól vagyok, nyitott borítékban kell leadni, egyszerre írok anyáéknak és a cenzornak, könnyen megy, találok hozzá szavakat.

Vacsora után szabadidő. Lemegyek a kantinba, sötétedik, a kaszárnyaépületek ablakaiban fények gyúlnak, árnyékok mozognak, kiabálás, beszélgetés. Szembe jön egy katona, kezében nápolyis zacskó, próbálok elslisszolni mellette, rám szól: Nem tud tisztelegni?

Még nem tanultuk, kezdem, de közbevág: Nem pofázik, mert kihűl a hasa! És nem mozog, vigyázzban áll! Tiszteleg. Tiszteleg! Ez magának tisztelegés?

A könyökömet fölfelé püföli, beállítja a kezem. Hogy áll a sapkája? És nem fél, hogy megfázik?

Jelentem, nem fázom.

Dühbe gurul: Süket maga?

A mutatóujjával mellbe döfköd.

Begombolom a zubbonyzsebem.

Néhány öregkatona vonul el mellettünk vigyorogva.

Éjjel nem tudok elaludni, zizeg az ágybetét, hirtelen megértem, hogy ez most más, nem egy hétig tart, mint a nyári táborok. Valaki csikorgatja a fogát, aztán horkolni kezd, egyre hangosabban. Látom a holdfényben, hogy Mikos Laci odamegy, a szájával cuppog, mire az nyeldekelní kezd, és abbahagyja a horkolást. Mikos, mint cirkuszban a bűvész, mosolyogva meghajol. Aztán Varró kezd el, épp fölöttem. Most Sós, a szobaparancsnok kel föl a sarokból, gumipapuccsal homlokon csapja. Varró felül az ágyban, liheg, nem tudja, mi történt, hol van, mi ez az egész. Kimegyek vécére, érzem, hogy a körletben elkülönültek a szagok, rétegeket képeznek, a tér szagzónákra osztható.

Hajnalanb an ébresztő, leugrunk az ágyakról, dobbanás rázza meg az épületet, a folyosó megtelik álmos és ideges emberekkel. Reggeli torna félmeztelenül, igyekezzen már, elvtikém, mire vár? Ugorjon bele a bakancsába! Reggeli tornára sorakozó, reggeli tornára levonulni! Torna után mosakodás, tülekedés a mosdóvályúk előtt, mosakodást befejezni, takarítást megkezdeni! Harc a takarítóeszközökért, az élelmesek a körletükben tartják a felmosóröngyöt, beágyazzák, vagy a kályhában rejtegetik. Vödörök csattanása, zubogó víz, nedves rongyok puffannak. Na húzzál innen, haver, soványmalac-vágtában. Akkor mivel mossak fel? Mivel, a nyáladdal, úgyls fröcsög. Ne vakarózzanak, a kezük járjon, ne a pofájuk, mittökölnek, mittökölnek, mittökölnek! Egy vödör csattanva felborul, ömlik a víz, valaki tele torokból ordít, hörgések, vicsorgások, majd egy nagy bődülés: Reggelire felkészülni! Igazítsa meg a tökfödőjét, honvéd, mert olyat kap, hogy átszalad a falon. Állunk a folyosón, a sorok ingadoznak, takarjon föl, igazodjon már! Meglódulunk, az utolsók még le sem ültek az ebédlőben, már harsog a napos tiszt: Egészségükre, elvtársak, föl, vonulj kifelé!

Tóth Gáspár ágyaz a legszebben, a szekrényrendje min-taszerű, előre megtanulta, begyakoroltatta vele a bátyja. Nyitva hagyja a szekrényét, hogy az arra járók megnézhes-sék. A csodálatos szekrényrend ellenére már az első hét-

en fogdába küldenék, mert felmosóronggyal tiszteleg, de eskü előtt nem lehet fenyíteni, csak dorgálni. Ezredsorakozó, duma kilóve, Rácz főtörzs hátul összekulcsolt kézzel bedugja fejét a sorok közé. A nadrágvarrásra szorol a pinázó ujj, értem!? Kiléptetik Tóthot. Parancs! Az alezredes ráolvassa a bűnét a vigyázzban álló katonák sorfala előtt, Tóth közbekiált: Teteem, alestás! A „teteem”-et tiszta erőből és elnyújtva ordítja, az „alestás”-t mélyebb hangon, hardarva, gyorsan köpi maga elé. A parancsnokban bennreked a szó, szögletes állkapcsa fenyegetően előreugrik. Ne ordítson, mondja, mire Tóth újra a sapkájához csapja kezét, és elbődül: Teteem, alestás! Áll haptákban, eszelős vigyorral, az alezredes még mindig nem érti, kivel áll szemben. Meg akar szólalni, de Tóth olyan hangon üvölt a levegőbe, hogy visszhangzik az alakulótér: Kérek engedélyt engedélyt kérni, hogy elhaladhassak! Az alezredes feladja, eskü után három nap a Kékcsempésben, mondja az írtnoknak.

Eskü előtt kiglancoljuk a laktanyát, az étkezdebe csempes növények kerülnek, a poharakból kisikáljuk a barna karimát, szétvert téglából vörös csillagot rakunk ki a fűbe, lekenjük glicerinnel a gépjárműveket, még a háztetőt is lemossuk, hogy ne legyen madárszaros. Puccparádé, csillogjon minden, mint a Salamon töke. Az eskü szabályos katonai díszszemle, vörös és nemzetiszín lepellel letakart asztal mögött áll a tisztikar, a szülők, ismerősök mosolyognak, integetnek, mi rezzenetlen arccal állunk a tűző Napon. Megy a hangszórókból a *Vakpali*. Jó napot, elvtársak! Erőt, egészséget, alezredes elvtárs! Úgy mondom, erős, egészséges alezredes elvtárs. Az erős, egészséges alezredes elvtárs az imperializmusról és a hazaszeretetről beszél. Egy légy száll az arcomra, nem merem elhessenteni, átmászik a jobb halántékomra, vissza középre, le az orromon, bandzsítok. Esküt tevők, sapkát le! Ökölbe szorított kezek a magasban, én, kiáltja a kijelölt katona, mind utána mondjuk, én, és ekkor jön a gyönyörű káosz, a szabadság pillanata, a két ütembe kódolt állati bődülés: én, ez és az, én, gáz géza, én, lóbaszó elemér, a dolgozó magyar nép fia esküszöm, és ha

eskümet megszegem, sújtson le rám a dolgozó nép megve-
tése. A kijelölt katona letérdel a csapatzászló elé, megcsó-
kolja. Fúj a szél, a lepel egészen beborítja, alig tud mögüle
kikászálódni.

Tiszta zöld a főutca a katonáktól. Próbálunk Varróval
csajozni, reménytelen. A behemót és a csontkukac. Röhög
a csaj, akit leszólítunk, a másik undorral néz. Megiszunk
néhány sört, és indulunk vissza a laktanyába. Kezem zsebre
dugva, tányérsapkám feltolva, jókedvemben fütyörészek.

Hirtelen oldalról egy suttogó hang: Eeetés... Kinyúl egy
kar, beránt a kapu alá, és feltárul egy száj, az ordítás
vége mintha kérdővé kunkorodna. Hordószag dől belőle,
az orrom elfacsarodik, a gyomrom összerándul. Újabb le-
vegőt szív be, látom a metsző- és zápfogakat, arcomba
csap a tornádó. Ugorgyon ki a zsebibú, kotoná!... Hááá!
... Tképzééé!... Kotonááá!... tyürészgétünk?!... Aztán több-
ször egymás után: Hószógá, névé, szakászá! hószógá, né-
vé, szakászá! Szerencsére valaki kiszól neki az udvarból, itt
máradsz, kuráfi, mondja, és bemegy, én meg elmenekülök.

Mikost elázva hozta be a készültség, azonnal ment a
Kékcsempésbe. Sabján és Halina leitatták, és szóltak a
járőrnek. Súlyosabb, hogy a váposok igazoltatni akartak
két részeget, akik szemét-tetű-váposozni kezdtek, a vereke-
désben egy pisztoly is eltűnt, az egyik járőrt szabályosan
lefegyverezték. Másnap sorakozó volt a kiképzőtéren. A
vápos főtorzs véres zúzódással az arcán elsétált előttünk,
mindenkit jól megnézett, de nem találta a verekedőket.
Lehet, hogy a harckocsizó bázisról jöttek be a városba.
A mi szakaszunkból Mikoson kívül még ketten hiányoztak
a szembesítésnél, Tóth a hetekkel ezelőtt kirótt bünte-
tését töltötte a fogdában, Sabjánt meg Sósék külsőkör-
let-takarításra rendelték.

Eskü után szabályosan elsodorta a szakaszunkat a
kétórás őrség, kétórás pihenő szabályosan ismétlődő
árapálya. A kiképzés szünetelt, nyomtuk a szolít. Mintha
sűrű, fekete tintával öntötték volna le azokat a napokat.
Nem jó, ha pihen a katona, mert a katona olyan, ha leül, ak-

kor le is fekszik, ha lefekszik, el is alszik, ha elalszik, álmodik, ha álmodik, hazavágnyik, ha hazavágnyik, megszökik, ha megszökik, lelövik, magyarázta Pap Taki.

Felráznak, ébredj, váltás van.

Ébren vagyok.

Akkor kelj fel.

Megmozdítom a szemhéjam, betörnek a tenger hullámai, fénypöttyök, kék öböl, árboцерdő, babérbokrok, fügefakert, fehér macska oson a kerítésen.

Megint szólnak, csipkedd már magad.

Felülök, arcizmaimból dörzsölöm az álmodást. Mótrik lógó fejjel alszik, a leváltott örök tárat üritenek a támlánál. Sabján a fegyverére mutat, és azt mondja Mikosnak, na?, le mersz lőni? Pénzt vesz elő. Adok egy százast, ha lelősz. Kétszáz? Ötszáz? Mit szólsz? Lőj le, Mikóóó! Kikászálodom a pokróc alól, fogom a nadrágba göngyölt bakancsot, ami párnául szolgált, felöltözöm. A váltásra menők a készenléti helyiségben kávéat isznak. Az asztalon sakk, marokkó, dominóból ki van rakva egy épület alaprajza, valaki megmutatta, hol lakik. Tóth Gáspár ideges, három perc van indulásig, szeme alatt vörös félhold, arca puffedt. Szorít az óraszíj, egy lukkal kijebb kapcsolom. Beszélni próbálok, de nem tudom befejezni, lógva marad a mondat a levegőben, értelem nélkül, lekonyulva. Mit motyogsz, kérdi Szabó, nem lehet érteni. Mindegy. Menni kell.

Kint, a hidegben kifolyik belőlem a fáradtság. Harcigépbázis, üzemanyagraktár, tüfe, transzformátorház. Fújom a párát, már nem idegesítenek a zajok, az első őrségben ráléptem egy gallyra, és mintha egy híd szakadt volna le. Odaérek a Jurinovics-emlékkőhöz, megállok, tisztelgek. Sárga terméskő, belevésve a név, lelőtték ötvenhatban. Ahányszor elmegyek mellette, szalutálok. Alakzatban is meg kell adni a tiszteletet, vonul a század, fővetés jobbra. Szamosi hadnagy infrás távcsővel ellenőriz, pont idelát az ablakból. Állítólag náci relikviákat gyűjt. Tisztelgek, tízszor, hússzor, egyedül a sötét éjszakában, én és a kő. Egyre jobban csikar a hasam.

A gyakorlópályán köd ül, első nap itt tartották a hatásbemutatót. De mi az a hatásbemutató? Kilógtam a sorból, odajött Rácz főtörzs, á, maga az, szar alja, és bokán rúgott. Kapásból vissza akartam adni, de elüvöltötte magát: Vigyázz! Vigyázz van! *Testi* hang. Fizikai. Az arcomba tenyerelt a hangjával, visszapenderültem a sorba. Neve!, szakasza!, ismételte, neve!, szakasza!, neve!, szakasza! Egy hétiig jelentkezik kihallgatásra, jelenti, hogy megtanult jelenteni, és nem lóg ki a sorból, és bemutatja a tiszta bakancsát!

Felsorakoztunk a gyakorlópályán. Újoncok, mondta az ezredparancsnok, visszhangozták az épületek. Mától fogva felejtsek el, hogy civilek voltak! Tak, tak, tak. Laktanyát nem hagyhatják el, látogatót nem fogadhatnak, nak, nak, nak, az őrség fegyvert használ mindenki ellen, aki megközelíti a kerítést! Tést, tést, tést. Hogy jól megértsék, hatásbemutatóval készültünk önöknek, nek, nek, nek. Int az elől álló katonának, az lerántja a sátorlapot, ami alatt egy nagy darab, vörös hús lóg kampóról, egy fél marha. A katona visszajön a ponyvával, jelent, leveszi a fegyverét a válláról, tüzelőállásba helyezkedik. Cél a hús alja, közepe, mondja az alezredes, de előtte halljuk szabályosan a figyelmeztetéseket. A katona a vállához szorítja a fegyvert. Állj!, kiáltja a hús felé. Kicsit vár. Állj, ki vagy? A hús hallgat. Állj, vagy lövök!

Nem vagyok rá fölkészülve, hogy ekkorát szól egy géppisztoly. Utána süket csönd, senki nem mozdul, a felálló katona neszei sem hallatszanak. Csupikáim, ezt nem hiszem el, mondja mellettem Halina, lemegyek hídba, és leszopom magam.

Katonák, maguk mostantól a Magyar Néphadsereg tagjai. Jai, jai, jai. Nincs a világon még egy hadsereg, amelynek katonái ugyanezt elmondhatnák magukról. Ról,ról,ról. Gondolkozzanak ezen, véssék a fejükbe, és soha ne felejtsek el. Csék el, csék el, csék el.

Másnap menetgyakorlat, harcászati kiképzés, Pap Taki és Ráczt főtörzs vezet. Kivonulás a kapun kötelékben, egy vápos irányítja a forgalmat, leállítja az autókat, míg a menetoszlop a túloldalra ér. Gyerek szegődik mellém, masírozik, csapkodja a talpát. Ráczt főtörzs egész nap rajtam tartja a szemét, mintha a repeszdarab az agyában mindig felém mutatna. Megigazítom a sapkát, ott terem, üvölt. Ritkulnak a házak, jegenyesor, temető, földek, tocsakos rét, erdő. A föld őszillatú, a levegőben még a nyár emléke, egy levél ezüstös hasát villogtatva pörög.

Egy óra múlva vegyvédelmi kabátban állok egy sziklás emelkedőn. Nyeleskézigránát-dobás, hajlottjárás, szökellés cikcakkban. Két csoportra oszlunk, én ellenség vagyok, hamar lelőnek, lehet pihenni. Csak lehetne, mert Ráczt főtörzs harminc pumpát vezényeltet a halottaknak, Sumák honvédnak a fekvőtámaszok mellé még egy kis külön szökellést. Így hívja Mikost. A többiek röhögnek. Sumák, ez jó!, száseeetés, ez vicces! Nyomom a fekvőtámaszt, Mikos szökell az erdő felé a görbe talpú bakancsában.

Hirtelen mindenki ásni kezd, előveszem a hátamra szerelt ásót. Atomvillanás jobbról! Elképzelem a villanást, a mennybolt föltekeredik, a fák elfekszenek egy irányba, víztölcsérek emelkednek, majd minden lenyugszik, hideg fény terül a tájra. Ráczt főtörzs fölöttem áll, kezét a szíján pihenteti, arcán kigyúlnak a forradások, és azt mondja: Leharapom a faszát, és szembeköpöm vele! A lövészteknőmnek nincs mélysége, lényegében kétdimenziós, síkszerű, nem benne, hanem *rajta* fekszem, kidomborodok. Gyerünk, mondja, lapos kúszás. A szemüvegemen izzadságcsíkok, egy bokrot látok, odáig szeretnék eljutni, de a kabát a lábamra csavarodik. Oldalt kezdek gurulni, mint a kommandósok, az ásóm reccsenve letépi a vegyvédelmi kabát kámzsáját, Ráczt főtörzs tátott szájjal mered rám. Lapos kúszás helyett hengeredés, és pont az atomvillanás felé, és közben leselejtezem a vévékabátot.

Varjú károg a mező fölött, szürke ég, a természet ebben a nagy kavarodásban is tovább intézi az ügyeit. Rácز főtörzs valami olyasmit hörög, hogy letekeri a fejem, és beleszarik a nyakamba.

A végén Pap Taki értékeli a harcászati gyakorlatot. Vorosilov azt mondta, inkább ezer vödör izzadság a gyakorlótéren, mint egy csepp vér a harcmezőn. A háborúban az olyanok, mint Mikos vagy én, az életükkel fizetnek, és nem csak magukat sodorják veszélybe, hanem az összes feleséget, édesanyát, csecsszopót.

Sumák honvéd, mi olyan vicces?

Jelentem, semmi.

A szél belekap a nadrágszárakba, a nagy csattogásban elvész Pap Taki hangja, szája némán örli a levegőt.

Szökellés, pompa, sumák. Faszom a fülébe, tengely a fejébe, hallom Rácз főtörzs hangját. Csodálatos nyelvi lelemények. Őrséget adok, rutinos, két hónapos baka. Az utolsó negyedóra mindig csöndes, törékeny. Éjjeli tehervonat csattog, a mozdony panaszosan hujjogat, egy macska az ösvényen, észrevesz, megáll, felém fordul. Állj, ki vagy, suttogom. Macska vagyok. Jelszó? Egér. Elindul a kerítés felé, az emlékkőnél megtorpan, mintha ő is tisztelegne. Az ablakok mögött figyel Andersen zászlós, aki mindig azt mondja, mese nincs, Andersen halott. Vagy Szamosi hadnagy, aki soha nem kiabál, de ha ránéz egy csikkre a földön, akkor az hegygé nő, vagy a frissen felmosott folyosó árnyalatnyi csíkját szemléli tűnődve, és te máris nyúlsz a rongyért. Vagy bejön takarodó előtt, ki van nyalva, fénylik a haja, elmegy az ágyak közt, felrugdossa a stokikat a végtelen precizitással ráhajtogatott, élesre csipkézett gyakorlókkal, és szó nélkül kimegy.

Az őrtoronyban két mozdulatlan árnyék, szívószállal pálinkát isznak, cigiznek, dumálnak. A kerítésen túl fények, néha elhúz egy autó, a hangjáról felismerem, Moszkvics, Wartburg, Skoda, Trabant. Nagyon kell szarni.

Hogy eltereljem a figyelmemet, elképzelem otthon a szobámat, centiről centire haladok, az ajtóval kezdem, a kulcslyukkal, ott megyek be. Padló, szőnyeg, falak, asztal, ágy. Leülök a székre, itt ültem hétévesen, a születésnapomon. Hét év, mennyi elfelejtett óra és nap. A szekrénybe gyömöszölt ruhák illata, a néma vekker az éjjeliszekrényen, a Marcus Aurelius-kötet, a berámázott családi fotó: apa, anya, gyerekek. Az ablak, kilátás az udvarra, a fákon csillogó levelek. Hangok, ajtócsapódás, rohanó léptek, a falon túl a Black Sabbath *Elektromos temetése* szól, a szomszéd fiú kedvenc száma.

Nem bírom tovább, előrehajolva, meggörnyedve vonszoló magam, annyira kell szarni. Órhelyét elhagyta, golyó általi halál. Mélyeket lélegzek, a fejem kitisztul, de jön az újabb roham. Katona bácsi haptákba, beleszart a nadrágba. Robika vagyok, Robika vagyok, ezt ismételve. Nyílt terepen, az órtoronyban lévőék szeme láttára szarjak bele a futóárokba?

Összeszorított farpofával tisztelgek a kőnek, ledobom a fegyvert, kicsatolom az övet, lerántom a gatyám. Kitörlöm falevéllal, az egész nem több fél percnél, úgy tűnik, nem vettek észre. Mikor legközelebb odaérek, szimatolok, nem érzek semmit. Megfagyott volna? Benézek, sötétség, valahol ott lapul, ha kivilágosodik, észre fogják venni. Valamilyik ór odapiszkított a lövészárókba. Szarzsáknak hívnak, ez lesz a nevem. Először Sabján és Halina, aztán a gumik elterjesztik, végül mindenki, az egész ezred így hív. Szarzsák, gyere ide, Szarzsák honvéd, mossa fel a körletet. Szarzsák, mondja Ráczt főtorzs, maga úgy néz ki, mint a *mosoccar*.

Tisztelgek a kőnek, gyors mozdulattal földet rúgok a futóárokba. Kiszámolom, órség végéig még kábé hússzor érek oda, meggyorsítom a lépteimet, végre van egy feladat, már nem is fázom. Odafelé jobb lábbal, vissza ballal kotrom a földet. Az álcázás művészete.

Szamosi hadnagy és Andersen zászlós néz a messzelátóval: Figyeled azt az ór? Tiszteleg, aztán a földet rugdossa. Te, itt valami büzlik.

Meghúzódik a combizmom, sántítva megyek az őrszobába, mikor leváltanak. Ledőlök a priccsre, szinte azonnal ébresztenek, hihetetlen, hogy eltelt két óra, két perc volt, legföljebb három! Iszom egy korty kávé, langyos és homokízű. Kint világosodik, a fák mozdulatlanok, szürke héj válik le a tárgyokról. Mikor odaérek, benézek a lövészárokba. Göröngyök, levelek, tócsák. Nem látom, nincs, eltűnt. Lehet, hogy csak álmodtam? A leheletem kicsap az arcom elé, azt követem. Szikrázó reggel, sétálok a csikorgó ösvényen, könnyűvé válok, nem történhet velem semmi rossz, nem eshetek ki a világból. Ezeket a fényeket és színeket nem veheti el senki. Aztán az ugrik be, mi lenne, ha csőre töltenék, szétlőném az őrtorony lábazatát, és azok ott fenn hirtelen lógva találnák magukat a levegőben.

A beágyazás mellett megtanultunk jelenteni, vegyvédelmi ruhát hajtogatni, géppisztolyt szét- és összeszerelni, egy mázsa krumplit fél óra alatt megpucolni, menetelni, fordulni, tisztelegni, díszlépést kivágni. Ha a sor feltorlódott, és egymásnak ütköztünk: Na, mi van, hőmérőzünk, elvtársak, hőmérőzünk? Másnaponként az előadóba vonultunk, egy szemüveges hadnagy tartotta az előadást. A *katonai bakancs*. A lábfej bonyolult fiziológiai és higiéniai problémái. Képesse kellett tenni a bakancsot az egyéni és általános követelmények kielégítésére. Hosszú kutatás eredményeként alakult ki a bakancs hidrofil és hidrofób dialektikája, megszületett a direkt vulkanizált, azaz *dévé* bakancs. Nem ázik át, de beszívja az izzadságot.

Átázott, és nem szívta be. Dialektikusan bebüdösödött. És sok törődést kívánt. Úgy tornáztam, jelentettem, meneteltem, futottam, úgy lőttem célba, hogy egy pillanatra sem felejtettem el, hogy a nap végén még bakancsot kell pucolnom. Az első hetekben Ráczt főtörzs rendszeresen feljött a körletbe, és *vigyázzon, megharapja a cápa!* kiáltással kihajította az ablakon a bakancsomat. A cipőorr recézett része poros volt, ezek voltak a cápafogak. Sokszor akart megharapni a cápa, és a bakancsom az udvaron landolt. Mikor délelőtt túlságosan kitikkasztottak, délután kellett spórol-

nom az erőmmel. Testem tartály volt, mely estére kiürült, de a kiürülésnek éppen akkor kellett bekövetkeznie, mikor a megafonban megszólalt az ilszilenció, és a bakancsom fényre pucolva állt az ágyam alatt.

Az esti sorakozónál kaptuk meg a leveleinket. A levélben nem a tartalom számít, hogy mit írtak, hanem a tény, hogy levelet kaptál. Hallod a neved, előnt a forróság. Fogod, forgotod, szolgolgotod. A levélre írott válaszlevélnek a lényege a nyílt vagy burkolt könyörgés, hogy írjanak újból. Akármit, mindegy. Anya hetente írt. Kamilla egyáltalán nem írt. A haverjaim néha. Volt olyan, aki minden nap kapott levelet, és volt olyan, aki minden nap több levelet kapott. Összekötött tornyokban állt a szekrényében.

Ülök a körletben a stokin, nézek ki az ablakon, kék az ég, süt a Nap langyos fénnel. Bernát levelet ír, erőlködik, kiölti oldalt a nyelvét. Repülő száll, az üveghibákon meg-megugrik, mintha folyton felrobbanna. Harangszó, számolom az ütések. A konyha hátsó ajtajánál egy katona ül, krumpelit pucol, a feje körül zümmögő legyeket hessegeti. Lemehtnék focizni, de nem szeretem a piros szegélyes sporttrikót. Vagy rexezni a klubszobába. Halina az orrát túrja, elmélyülten dolgozik, olyan erővel nyomja az ujját, hogy az orrcimpája kivörösödik. Megnézi, mit talált, gyúrogatja, aztán körülnéz, hogy kire pöckölje. Két hete fürödtem utoljára meleg vízben. A fürdő neve az alagsorban: Gombás. A tusolóval szemben falóca a ruháknak, a fája szálkásra ázott a gőztől. Elborítja a cementpadlót a síkos szappanhab. Kiabálás, lökdösődés, és hirtelen elzárják a vizet. Vakkanjon má ki, me vízköves lesz a háta! Sabján a fürdést buzisúrnak hívja, az üdítőket, amiket a kantinban árulnak, buzivíznek.

Szabó az ablakban áll, elmosolyodik, fölemeli a kezét. A lány odalent megfordul, búcsút int, eltűnik a kapuban, összehúzza mellén a kardigánt, elindul az állomás felé. Szabó arcán a ragyogás megfonnyad, tekintete kiürül, elkezd befelé figyelni. Kimegyek a fürdőbe, a tükörben megismétlem a lány mozdulatát, ahogy végigsimított a haján.

Nemsokára kivezényelnek mezőgazdasági munkára, hetek óta erre várunk. Szabó megkínál az almás pitéből, amit a barátnője hozott. Alig ismerjük egymást, nincs idő, de apróbb ügyeket együtt intézünk, kaját, cigit veszünk közösen. Beszélgetünk a szünetekben, elalvás előtt. Mat-fizre vették föl, Zuglóban lakik az anyjával, az apja meghalt. Általános iskolai tanár akar lenni. És nem iratkozik fel kihallgatásra, nem kér sem eltávozást, sem kimenőt, ha éppen nincs megfenyítve, akkor sem.

Katona, bassza meg, karácsonyra se akar hazamenni?

Őrmester elvtárs, Szabó honvéd jelentem, nem akarok.

Egyetlen civil dolgot engedélyez magának, naplót ír. Esténként a stokin ülve egy Tintenpennel írja a bejegyzéseit a zsebnaptárjába. A fültövénel van egy kis himlőhely, közben azt simogatja, kivillan alul két foga, a halántéka verejtékezik. Konyhás belszolgálat közben, krumplipucolásnál elmeséli, hogy az apja partizánvadászoknál volt munkaszolgálatos, a brjanszki erdőben körülfalták őket, egy bombatölcsérben feküdt két napig, elfogták az oroszok, halálra ítélték, hetekig várt a kivégzésére egy pincében, aztán táborba került, három év múlva, negyvennyolcban jött haza. A vágóhídon dolgozott, leszálalékolták, hónapokat töltött szanatóriumban. Szabó tízéves volt, mikor az apja meghalt.

Bernáttal is jóban vagyok, feltaláló akar lenni. Gyerekkorában kidolgozta a föld alatti repülő elméletét, most is különböző találmányokat fejleszt. Istenben és a kommunizmusban nem hisz, abban viszont biztos, hogy a technika fejlődik. El tudja képzelni, hogy megéli az időutazást, és lát marslakót. Föld alatti repülő? Miért ne, csak jó kemény anyag kell hozzá.

Kezdődik a jópofáskodás, a kivagyiság, összekacsintások, harsogó röhögések, suskus a sarokban takarodó előtt. Klikkek alakulnak, formálódnak a gócok, rétegződik a társaság. Hogy ki a nagy dumás, a jó fej, a menő, ki dugta meg a legtöbb csajt, ki veszi be gyorsabban a kanyart a disz-

kó-Zsigulival, ki tudja bekötött szemmel a legrövidebb idő alatt összerakni a géppisztolyt. A vagányok, akik fél kézzel sodorják a cigit a zsebükben, és elalvás előtt vaskos történeteket mesélnek, hogy a nő mit csinált, mit mondott közben, miért könyörgött, és mit volt hajlandó megtenni.

Halina, szájában cigarettacsikk: Csupikáim, jövő nyáron az a sok pina a strandon mind engem vár. Kimenőn Sabjjánnal fölszedtek egy helyi spinét. Követték az utcán, kisasszony, elkísérhetjük, ilyen késő éjjel még baj éri. Az meg csak ment szó nélkül, az üveges verandán pissegett, hogy halkan, nehogy a szülei fölébredjenek. A szobában felhajtotta a dunyhát, lámpát sem gyújtott, ők a félhomályban nézték, ahogy levetkőzik. Mire vártok, suttopta. Kedve szottyant egy kis szórakozásra. Ledobták ők is a ruhát, és be a dunyha alá, mind a ketten. Atyaisten! Ismert minden figurát, teljesen bevadult. Szendvicset, lihegte, maga alá gyúrte Halinát, Sabjjánt a hátára vezényelte. Kicsit parafás volt a combja, mondja Sabjján.

Parafás?

Olyan szárazan pikkelyes. Reszelős.

Egyáltalán nem volt parafás, jó kis combja volt, csámcsogja Halina. És szopott, mint az angyal.

Sabjján a legjobb katona a században, eskü után raj-, majd szakaszparancsnok lesz. A többség nem pedálozik, csak sunnyog. A lényeg: nem látszani. Terepszín. Mimikri. Kivonod magad a forgalomból. Kerüld a feltűnést, feloldódsz a tömegben. Megbújni, sose légy szem előtt, láb alatt. Legjobb, ha fogalmuk sincs, hogy létezel. Khakiszínű folt khaki alapon. Úgy csinálsz, mintha csinálnál valamit, távolról nézve krumplit pucolsz, valójában félálomban előre-hátra hajladozol, és a legkisebb gyanús jelre folytatod a krumplipucolást.

Este a tisztek elhagyták a laktanyát, onnantól a gumik vezényeltek. Fura nevük volt, kopasz korukban kapták az akkori gumiktól: Bodag, Szopós, Csámpi, Kanóc, Barkó és Kalács, a dzsuvásfaszú. Most ők adtak nevet nekünk, Varrót az elálló füle miatt Lokátornak hívták. De a tisztek, tiszte-

sek is kipécézték maguknak egy-egy kopaszt. Engem Rácz főtörzs szemelt ki, valami ingerelte, talán a kopasz fejem. Szabadidőben leküldött az udvarra söpörni, szép komótosan kupacokba tereltem a leveleket, aztán a kupacokat ide-oda tologattam, hogy teljen az idő. Jobb volt lent egyedül, mint fent a körletben. Rácz főtörzs az ablakból nézte, mit művelek. Félrefordultam, amíg kiabált. Akkor jegyzett meg, nem bírta az egykedvű pofámat.

Szekrényrend-ellenőrzés: Faszányosan álljon, különben megnézheti magát! Az ágyam, mint a vakondtúrás. Honvéd elvtárs, maga egy reménytelen, szarfaszú civil!

Szórt talált a borotvakészletemben, hiába mondtam, hogy a szőr az apámé, tőle kaptam a készletet, nem is nő a szakállam, megfenyít. Valami mindig van: a ruházatom, az ágyam, a szekrényem, a bakancsom. Puculla meg, de azonnal!

Úgy néz ki, honvéd elvtárs, mint a kéthetes bunkerszar.

Ellenőrzi a nyak, a fül, a fog tisztaságát, hónom alá szagol, eltorzul az arca: Harcos, maga büdös! Géppisztoly-összeszerelésnél odaáll mögém, lekapja a szemüvegem, hogy elvitte a légnyomás, csináljam anélkül.

Ha visszabeszélek: Honvéd elvtárs, felugrok a faszára, és átharapom a torkát!

Szamosi hadnagy teljesen más, neki elvei vannak, sose ejtené ki a száján azt a szót, hogy fasz. Egy csálén belőtt törülköző az ágy végén nem egyszerűen gyáva megfutamodás, mondja, az ilyen katona végleg és visszavonhatatlanul lepaktált az ellenséggel. A rend ellenőrzése nem a rendre irányul, hanem a rendre vonatkozó parancs végrehajtására. A parancs azért követel lehetetlent, hogy a katona megtegye a lehetséges maximumát, de mindig készen kell állnia arra, hogy megbüntetik, mert nem hajtotta végre a lehetetlent.

De a kakálás-ügynek volt folytatása. Másnap kora reggel felsorakoztatták a szakaszt a futóárok mellett. Három katona ásta a sírt. A századírnok beszédet is mondott. Sorban odajárultunk, és földet szórtunk az „elhunytra” a

gyalogsági ásóval. Köszönjük annak a kussoló társunknak, mondta Pap Taki, aki alpári cselekedetét gyávasággal tetézi. Hamar elterjedt, mi vagyunk a nyolcvankettes aknavetők, akik reggelizés helyett szart temettek.

Néhány héttel később egy répaföld szélén tüzet rakunk, varjak kavarognak a lila ég alatt. A levegő íze, a felhők, az ősz illata. Sabján fogott egy pockot, azon töpreng, hogy felboncolja, megnyúzza vagy megsüsse. Vagy kifőzze, és összeragassza a csontjait, otthon egész gyűjteménye van állatcsontvázakból. Odébb húzódik, rágyújtok. Lányokról beszélgetünk, megmutatom Szabónak Kamilla fényképét, a zubbonzsebemben tartom. Kamilla a balatoni kertben. Szabó elnémul. Tiszta, éles képek a fejemben, csupa jól sikerült pillanatfelvétel, úgy futnak, mint a falra vetített diák. A legapróbb, legintimebb részek tízszeres nagyításban, Kamilla arcának pórusai, karján a pihék. Ahogy a hónalját vizsgálja a kollégium fürdőjében, és a cicije ágaskodik. Egyetlen levelet küldött, még október elején, tele volt falevéllal, mindegyikre ráírta, hogy hol szedte: Városliget, István park, Margit-sziget, hogy velem legyen a budapesti ősz.

A Palatinus strandon a medence széléig megy, beáll a tus alá, záporozik a víz a testére, átáztatja a fürdőruhát, a puha, fehér anyag rásimul, és ahogy hajlong a vízszög alatt, duzzadt, fekete árnyék jelenik meg a combjai között.

Vagy az a lány a hatos villamoson, augusztus végén, korlátot szorító kezemmel érzem a teste melegét, friss zsemleillatát, kisugárzását. Arcát nem látom, csak a tarkóját, nyakát, sűrű, barna haját. Próbálom meglesni, de a tömeg szorosan fog. Újabb zöttyenés, meglódulunk, egy kis anyajegy, nem feltűnő, a fény megcsillan rajta. Leszáll, a Corvin Áruház felé indul, nincs rajta melltartó, egy lépés, két ringás, eltűnik a délutáni forgalomban.

Észrevettem, milyen helyes kis bokrok nőnek az üzemanyagraktár mellett, kecsesek, hajlékonyak, szegyenlősek. Vonulunk zárt, kettős sorban, megvillannak a levelek,

az egyik az ágát nyújtja felém kérlelőn. Figyelni kezdem ezt a bokrot, nem tudom, milyen fajta, elnevezem Zöldikének. Talán szagos bükköny, meg kéne szagolni, de mi van, ha valaki meglátja? Lehet, hogy ősszel már nincs is illata. Egyre szebbnek látom, nézem a tanterem ablakából, ott zöldell a laktanya közepén. A kantin felé menet megállok, mintha a bakancsomat fűzném. Csak nézni akarom, hallani, hogy sutog a szélben. Lelopakodni éjjel, hozzábújni. Gyűlölök mindenkit, aki elmegy mellette, és ránéz. Egy falevél hullott rá, napokig tartotta a villás ágával. Aztán ez is elmúlt. Mire visszajöttem a mezőgazdasági munkáról, nem ismertem rá, nem tudtam, melyik az, egyszerűen elfelejttem.

Sós elalvás előtt megkövetelte, hogy mindenki mondjon egy viccet. Aki nem jó viccet mondott, az végigmászott az ágyak alatt, és azt mondogatta, te csúnya vicc, hová szöktél? Később már nem Sós vagy a gumik, hanem Sabján és Halina nyomták tele cipőboksszal Fater bakancsát. Ők vonatoztatták meg Mikos Lacit, mikor elszólta magát, hogy hazavágyik. Végigkúszott az ágyak közt a gőzös hangját utánozva, majd a *Megy a gőzöst* énekelte, az ágylábaknál az állomásokat kellett sorolnia Budapestig, és ha elrontotta, kezdhette előlről.

Egyik este behívatnak a gumik a körletükbe. Sabján a küldöncük, ő szól, hogy menjek. Az ágyon hasalnak, vagy lovagló ülésben a széktámlára könyökölnek. Az egyik odatol egy stokit, üljön le, honvéd elvtárs. Kérdezgetnek, hogy vagyok, mit gondolok a kiképzésről, a katonaeletről. A mondatok végét elhúzzák, a kérdések inkább szelíd kijelentések. Kedvesek, különösen az egyik. A felső ágyon ül, lógatja a lábát, a fejét csóválja, miközben a többiek faggatóznak, ritkán szól közbe. Bólogatva biztat, amíg beszélek, és a többiek háta mögött legyint, hogy ne vegyem komolyan. Egy *Igaz Szót* adnak a kezembe, mi lenne, ha játszanánk, van-e kedvem. Az lenne a játék, hogy felolvasok egy cikket, és a vesszőknél dobbantok, a pontoknál kukorékolok. Ha elrontom, előlről kell kezdenem. Az ott fent az ágyon jelzi,

hogy nyugodtan mondhatok nemet, megtagadhatom a kérést, de tudom, hogy ő a csali. Ő gyűlöl a legjobban, és ha ellenkeznek, annak súlyos következményei lennének. Felolvasom a cikket, dobantok, kukorékolok. A dobantás és a kukorékolás is csak két jel, olyan, mint a szavak. Nem tudom, miről szól a cikk, a feladatra összpontosítok. Nem szabad közben nevetni, úgy tenni, mintha ez valami közös tréfa lenne. Mikor befejezem, udvariasan megtapsolnak.

Egresics Bélával nem ilyen könnyű a dolguk. Egresics néha még az ésszerűnek tűnő parancsokat sem hajtja végre, ha nincs kedve, vagy nem tetszik neki. Vagy ha végrehajtja, csak vonakodva, jelezve, hogy nem ért egyet, megcsinálja, de idézőjelben, lezser mozgással, pófákat vágva. Ha nincs kedve menetelni, kiáll a sorból, fölmeleg a körletbe, előveszi a furulyáját, és az ágyán heverészve furulyázni kezd.

Első nap benyitott Rácz főtörzs irodájába: Jó reggelt, tata, minden oké?

Álljon vigyázzba, és tisztelegjen!

Egresics sértődött csodálkozással nézett rá.

Álljon vigyázzba, és tisztelegjen!

Egresics nagy lélegzetet vett, lustán összetette két sarkát, és széles mozdulattal, civil módra tisztelgett.

Mit óhajt?

Csak úgy benéztem.

Takarodjon innen!

Erre már Egresics is megmérgekedett: Nagyon fenn hordja az orrát, tatus! Na, viszlát!

És bevágta az ajtót.

Nem lehetett tudni, hogy tetteti magát, vagy tényleg hülye. Felszólították, hogy mondjon egy töpfét, tömegpusztító fegyvert, erre azt mondta, szurony. A tanár, egy szemüveges százados: Maga szellemi toprongy! Egresics kapásból: Te meg akkó szíjjá le. Ez a szíjjá le egyből elterjedt, néhány hónap múlva az egész laktanya használta. A szakasza állandó büntetésben volt miatta, de Sónál és Bodagnál is betelt a mérték. Bodag rücskös képű vasi gyerek, Sós Szabolcsból jött. Álmában égő sztaniolt dugtak

Egresics lábujja közé, vonyítva rúgkapált, semmi hatás. Megmakkolták, összekoccantották a heréit, aztán kivitték a *kápolnábaimádkozni*, fejjel a vécebe lógatták, ráhúzták a *szenteltvizet*, az sem segített. Akkor *megkanalazták*, egy kanál homorú végével ütötték a hasát, hogy kigyógyuljon a szemtelenségéből, közben vízzel locsolták a fejét, *hűtötték*. Tollal bejelölték a hasán a műtéti heget, Egresics első dolga volt, hogy lemosta. Újabb *műtétet* hajtottak végre rajta, és kijelölték a *varratszedés* időpontját. Varratszedés-kor ollót rajzoltak a hasára, vagyis hogy az olló bent maradt, rövidesen újabb, *életmentőműtét* következik, de arra már nem került sor. Egresics egyik éjjel bezárkózott a vécebe, felmászott a tetőre az ablakon át, megátkozta az imperialistákat, és a kezében tartott „kalapáccsal”, vagyis a furulyával újra és újra lesújtott rájuk.

Reggel a folyosón ül, a fején kötés, fátyolos szeme úgy guvad ki, mint két márványgolyó. Elvették az övét, cipőfűzőjét. Ha hozzám nyúltok, szétverem a fejem, azzal leszegett homlokkal nekirohant a falnak. Fehér köpenyes ápolók kísérik ki a karjánál fogva. A nadrágja lecsúszott, úgy viszik a mentőhöz, hogy a bokája köré van tekeredve.

Szabó továbbra sem kért eltávot, de az arca elvesztette mozgékonyosságát, megjelent rajta valami rosszalló kifejezés. Reggel hat előtt néhány perccel fölkel, hogy ne az ügyeletes ébressze, ez az idő az övé a naphól. Fekszik, nem kell semmit csinálni, a visszatérő álmán gondolkodik: egy pincében áll a fal mellett, nyílik az ajtó, bejön egy ember, lassan fölemeli a kezét, és rámutat.

Múlnak a hetek, ki lehet bírni. Beszívom a levegőt, megiszom a klóros vizet, a brómozott teát, megeszem a hideg húskonzervet, még egy nap, még egy hét, még egy hónap, gyűlnek a strigulák. A világért sem költőznék egy másik körletbe, pedig mind pontosan ugyanolyan. A gyakorlómnak saját, összetéveszthetetlen szaga van, a sötétben is megtalálom. Mindenki rászokik a dohányzásra, nagy érték a cigiszünet. Szamosi hadnagy ellenőrzi, hogy tényleg letüdözzük-e. Mikos letüdözte, és ment okádni, egy hó-

nap múlva már vígan pőfékelt, a mutatványt is megtanulta Bernáttól, hogy kell a nyelvével a szájába befordítani az égő cigarettát. Este felolvasok Szabónak a *Mesterségem a halálból*, időnként beleveszem, hogy *csont*, mire azt válaszolja, *hús*, vagyis ébren van, figyel. Aznap éjjel azt álmodom, hogy velem van a laktanyában egy Csont nevű kutya. Zsemleszínű keverék, a lábam körül szimatol, a nyomomban kullog, az ebédlőben a székem alá telepszik, farkcsóválva lesi, kap-e egy falatot. Még az ázott kutyaszőr szagát is érzem. Hangosan szólítgatom, többen is hallják, attól kezdve Csontnak kezdenek hívni. Először csak a szakaszban, aztán az egész század, mindenki.

Őrséget adunk, és rákövetkező éjjel, mikor a legjobban kéne az alvás, hajnalban szirénaszó ébreszt.

